

FRANCESC TRABAL

DE CARA A LA PARET

INTRODUCCIÓ I EDICIÓ
DE MIQUEL BACH

BARCELONA 1985

QUADERNS CREMA

Publicat per
QUADERNS CREMA

Muntaner, 462 - 08006 Barcelona
Tel. 934 144 906 - Fax. 934 636 956
correu@quadernscrema.com
www.quadernscrema.com

© 1985 by Hereus de Francesc Trabal
© del pròleg i l'edició, 1985 by Miquel Bach
© d'aquesta edició, 1985 by Quaderns Crema, S.A.

Drets exclusius d'edició:
Quaderns Crema, S.A.

ISBN: 978-84-85704-65-1
DEPÓSITO LEGAL: B. 13 902-1985

AIGUADEVIDRE *Gràfica*
QUADERNS CREMA *Composició*
ROMANYÀ-VALLS *Impressió i relligat*

PRIMERA REIMPRESSIÓ *juliol de 2021*
PRIMERA EDICIÓ *1985*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

TAULA

FRANCESC TRABAL, UN HUMOR IMPOSSIBLE

I L'ECLOSIÓ SABADELLENCA	11
A. L'INCIPIENT HUMOR ADOLESCENT	11
B. L'ACCÈS AL PERIODISME	12
C. DEL DIARI ESTANT	14

II L'HUMOR	17
A. L'OBVIETAT	17
B. LA TÈCNICA DE LA IMPOPULARITAT	18
C. L'ESTIRABOT	19
D. EL DISCURS	21

III L'HOMOLOGACIÓ NOUCENTISTA	23
-------------------------------	----

CRITERIS D'EDICIÓ	29
-------------------	----

DE CARA A LA PARET

AL BALL S'HA DE BALLAR	33
INFORMACIONS DEL SR. BANYETA	35
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	37
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	38
PASSI-HO BÉ, AMB LA BUFANDA!	39
SIS MIL PESSETES	41
HISTÒRIA JUEVA	42
VEU'S AQUÍ QUE UNA VEGADA...	43
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	44
HI HA D'HAVER UNA DITA POPULAR...	45
DE L'AMOR I DELS PROMESOS	46
ENCARA, UNA HISTÒRIA	50
D'UNA COSA EN VE L'ALTRA, O UN PUNT ENTRE DOS SENYORS	52
AMB AIXÒ DEL TERRASSA-SABADELL,...	55
EL SENYOR FALSILLA TROBA UN AMIC DEL SENYOR CARTIPÀS	57
UN REMITIT DEL SENYOR CARTIPÀS	61
ALS SENYORS FALSILLA I CARTIPÀS	63
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA D'UN BUROT D'ARA	66
NO EM DEIXARIA PAS ENCENDRE...?	67
ENCARA, UNA BELLA HISTÒRIA	69
UNA "PASSA" DE RÈGIMS	70
L'ESTIUEIG DEL POBRE	73
L'ISTIU DEL VEÏNAT	75

BADANT	77
“SE RETRATA DE NOCHE”	79
OH! LA CARN DE CAVALL!	81
MOT D'ORDRE	83
EL MIGDIA A LA PLAÇA	84
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	86
AI! SÉ UNA HISTÒRIA QUE...	87
ARA QUE VE TOTS SANTS I EL DIA DELS MORTS	89
NOTES PER A UNA O DUES BIOGRAFIES	90
QUAN FOU MORT EL COMBREGAREN	93
UN RAIG DE BUFES, UN FRANC	94
SOL, SOTA EL SOL	95
MÉS VAL QUE HO DEIXEM CÓRRER...	97
ELS PROFESSIONALS DEL TELÈFON	98
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	101
PUPUT: ON SÓC...?	102
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	102
“A LA MANERA DE...”	105
EL FANTASMA DE LA PINTURA REDIVIVA	106
RESSONS DE FESTA MAJOR	107
RESSONS DE FESTA MAJOR: DUES NOTES DE COLOR	108
ELS DARRERS RESSONS DE FESTA MAJOR	109
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	110
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	112
LA QÜESTIÓ ÉS SABER ELS QUE ES PORTEN	113
FORA DE NOSALTRES, TOTS SÓN UNS... UNS QUÈ?...	116
...	119
PROJECTE D'ELOGI DELS MATALASSOS	121
LA TÈCNICA DE LA IMPOPULARITAT	123
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	125
LA TÈCNICA DE LA IMPOPULARITAT	127
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	130
LA TÈCNICA DE LA IMPOPULARITAT	132
LA TARDOR A LA PLAÇA	133
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	134
ESCENES DE FESTEIG ENTRE PROMESOS DE PARES	135
L'ASE DE MOSCHÉ	137
LA NENA PRECOÇ	138
LA TÈCNICA DE LA IMPOPULARITAT	139
ESCENES DE FESTEIG ENTRE PROMESOS DE PARES	140
LA INÚTIL REVENJA	141
INGENUÏTAT A LA TÈCNICA DE LA IMPOPULARITAT,...	143
DE CAP A CAP DEL CARRER (RÉVEILLON)...	144
BEEEEEE...!	146
LA TÈCNICA DE LA IMPOPULARITAT	148

EL PROMÈS TÍMID	149
SABER AMB QUÈ ES COMPTA	151
JOCS D'ESCACS	153
UN QUE ES PERD	155
"ENTRE LES COULISSES"	156
LA LLIÇÓ DE MOÏSHELÉ	158
EL TIC DEL JO FARIA	159
UNA HISTÒRIA QUE US FARÀ RIURE	161
SABER DE VIURE	163
IL·LUSTRACIÓ PER A UN BAEDEKER	165
UN CONTE PERSA	167
HISTÒRIES SABADELLENQUES	170
ESCENA AMOROSA	172
HISTÒRIES SABADELLENQUES	173
INVITACIÓ A LA DIADA DELS MORTS	175
HISTÒRIES SABADELLENQUES	179
LA DESCONFIANÇA HI ÉS TOTA	181
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	184
NOTES PER A UNA NECROLOGIA	185
A LA MANERA DE...	186
LA TÈCNICA DE LA IMPOPULARITAT	187
HISTÒRIES SABADELLENQUES	188
NOTES PER A UNA NECROLOGIA	189
HISTÒRIES SABADELLENQUES O LES SUCRERES...	190
PETITA SUITE EN RE: II – PRIMERA PART: BEETHOVEN. ...	192
SÀNCHEZ-JUAN "A VISTA DE PÁJARO"	193
HISTÒRIES SABADELLENQUES	194
LES GRÀCIES SABADELLENQUES	197
LA TÈCNICA DE LA IMPOPULARITAT	200
HISTÒRIES SABADELLENQUES	202
NOTES PER A UNA BIOGRAFIA	203
HISTÒRIES SABADELLENQUES	205
DIÀLEG INÚTIL	207
TAULA DE PROCEDÈNCIA	209

FRANCESC TRABAL,
UN HUMOR IMPOSSIBLE

I

L'ECLOSIÓ SABADELLENCA

A. L'INCIPIENT HUMOR ADOLESCENT

Ja de ben jovenet, Francesc Trabal havia enfilat de dret un humor absurd i gratuït, de riallada estentòria o de desconcertat mutisme. Conta Joan Oliver que als escolapis, on havien coincidit a la classe del P. Rimblas abans no es destriessin els estudiants de comerç i els de batxillerat, es feien ja dues revistes; l'una, la dels il·lustrats, que seguien el camí de les lletres, les lleis, la medicina; l'altra, la dels comptables, els teòrics, els passants... Trabal era d'aquests darrers, i de la revista que feien, ens n'ha arribat gairebé només el títol, prou il·lustratiu del que devia ser: «L'ai ai». Els quatre fulls fets a mà eren plens, a més, de ninots desmaniyotats a l'estil dels que, anys a venir, serien els de *L'any que ve*. Tant l'una com l'altra eren exemplars únics manuscrits i calia pagar un tant per a llegir-les. No cal dir com acabaren perquè entre d'altres gràcies, si cap en tenien, hi havia el fet d'ésser clandestines, un repte a la mordacitat i la complicitat col·legials.

Fora del clos escolar, però encara molt mediatitzat pel pes institucional, el tornem a trobar, adolescent, col·laborant a «Joventut», portaveu de la Congregació Mariana de Sant Lluís. Per les notícies del sumari de la revista, que sovint donaven els tres diaris que aleshores apareixien a Sabadell, sabem que li hi publicaren un conte, i un article en un número especial dedicat a la memòria del Dr. Sardà i Salvany. És tot el que ens ha pervingut del Trabal congregant.

Aviat, però, per l'abril de 1916 —Trabal encara no havia complert els disset—, aconseguia, amb Lluís Parcerisa i uns quants amics de l'Acadèmia Catòlica, de crear el propi òrgan

d'expressió impresa, que no va anar gaire més enllà de la mitja dotzena de números. L'anomenaven «Fulla Salau» i la repartien gratuïtament els diumenges al matí, rambla amunt, rambla avall. La «Fulla» es mantenia per la publicitat que emmarcava el text a manera d'orla pecuniària i, és clar, pel dentista Marçet, home de prestigi que els emparava, com a director, de les raons que poguessin suscitar. Però Trabal semblava fatalment predestinat a buscar les pessigolles als seus contemporanis —l'art de crear-se enemics en què, del «Diari» estant, s'esmerçaria a excel·lir—; així, d'un article agosarat contra la Banda Municipal arribà el final sobtat de la prestigiosa protecció i, desemparada, la «Fulla» plegà veles. Trabal, àlies la «Pepa de deu» per una poncella encesa que —diuen— duïa a cada galta, va rebre la visita de la Banda Municipal, que l'obsequià amb un magnífic biberó; que s'alimentés ben alimentat, li encomanaren, que quan tindria les galtes prou rodones l'estovarien de valent. L'humor trabalesc era, doncs, propens al contagi i aquella ufanosa cara de salut, una constant provocació, no sempre continguda.

B. L'ACCÉS AL PERIODISME

A l'hivern de 1918, havien fet cap a l'Acadèmia de Belles Arts els dos nuclis d'origen divers que acabarien per constituir el que ha estat conegut com a Grup de Sabadell. La que podríem anomenar fracció plàstica procedia de l'Agrupació Artística, els joves dissidents de l'Escola d'Arts i Oficis que, després de l'alenada renovadora portada per Folguera a Sabadell, el 1915, amb l'Exposició d'Art Nou Català, havien acabat assimilant-ne els pressupòsits noucentistes i s'havien integrat de ple dins l'Acadèmia. Eren els Vila Arrufat, Marlet i els altres companys de viatge, Durancamps, Vila Puig,

Antoni Oliver... La fracció il·lustrada hi recalà una mica més endavant, provinent de l'Acadèmia Catòlica, via «Fulla Salau». Es tractava d'en Parcerisa i els germans Trabal; mentre que en Joan Oliver no s'hi havia d'afegir fins a l'estiu de 1919, amb el campament a la Font del Saüc, que ha estat considerat l'acte fundacional de la colla.

Un cop a Belles Arts, encara viu l'impacte de l'Art Nou, aquell aplec de joves inquiets havia començat a propagar un nou impuls regenerador de l'ambient de resclosit que respirava la ciutat; d'una banda, amb freqüents exposicions, progressivament properes a l'estètica noucentista, i, de l'altra, amb l'establiment d'unes sessions mensuals en què es compaginaven música i literatura.

Del caliu musical que el pare Vilatobà i el mecenas Roviralta —un hereu escampa amb certa flaca per la plagasitat pública— havien transmès als joves al reducte de l'Acadèmia, en nasqué, sobretot per la tossuderia d'en Parcerisa, arrodonida per la vèrbola persuasiva d'en Trabal, l'Associació de Música, que aviat inaugurava la mítica Wanda Landowska.

Tanmateix, la colla maldava per perdre el llast institucional de les entitats que els havien fornint l'accés a l'ambient il·lustrat sabadellenc i tractaven d'establir les pròpies plataformes d'acció al marge de la cultura oficial de la ciutat. Així, si un primer intent de llançar «La Mirada» com a revista els havia resultat inviable per insolvència financera, aparegueren, en canvi, els romanços de les «Edicions "No me olvides"», veritable delació, en lletra impresa, del tarannà plaga de la colla. Entretant, però, havien començat ja les col·laboracions al «Diari de Sabadell».

I aquí caldria fer un incís per remarcar l'ascendent que sobre el jove Trabal havia tingut en Lluís Parcerisa; des de la Congregació Mariana i la «Fulla Salau», a Belles Arts i l'Associació de Música. Perquè, molt probablement, fou també

de la mà d'en Parcerisa —redactor esportiu i columnista ocasional— que Trabal tingué accés a la Redacció del «Diari».

Les primeres intervencions d'en Trabal al «Diari de Sabadell» varen ser força vacil·lants i espaiades; tret d'un parell de ressenyes de llibres o d'algunes columnes sobre l'activitat teatral a Sabadell, no hi començà a col·laborar amb certa regularitat fins a la creació de l'Associació de Música. La tasca de gestió i promoció de la novella entitat havien d'obrir-li un nou món de relacions amb els ambients musicals barcelonins i amb els concertistes europeus de més anomenada, que acabarien d'enderiar-lo per la música. Així, a les pàgines del «Diari», aquesta dèria es traduí en una fervorosa atenció a difondre les activitats de l'Associació i, sobretot, a desvetllar la veta filharmònica dels sabadellencs. Amb la creació d'una nova secció, titulada *Música i Musica*, en què durant més d'un any publicà la llarga sèrie *Viatge al voltant d'un piano*, el nom d'en Trabal acabaria d'assolir una notòria popularitat i restaria irreparablement vinculat al diletantisme autòcton.

C. DEL DIARI ESTANT

El cop d'estat de Primo de Rivera esperonà el grup a la resistència activa i l'aglutinà a la Redacció del «Diari», ara ja adherit a Acció Catalana, que amb una ampliació de plantilla els obria de bat a bat les portes a la recerca de nova saba combativa. Amb dos o tres mesos, però, n'hi va haver prou per a apaivagar els ànims, i les actituds resistencials haurien derivat cap a l'oposició subtil de la ironia, si no fos que aquell aplec de xicots eixelebrats tenia un sentit de l'humor massa peculiar per a conformar-se a la civilitzada elegància irònica; així, ben aviat esclatava l'humor detonant que ja ha-

via caracteritzat les primeres accions de la colla, consagrada a la Font del Saüc.

Convertida la Redacció del «Diari» en centre d'operacions, i al marge de les accions col·lectives, en Trabal estrenava pseudònim —Senyor Banyeta— i poc després inaugurava secció —*De cara a la paret*— amb el que eren els primers assaigs de traduir en lletra impresa, i a la premsa diària, els acudits i la verboricitat humorística que el distingien a cenacles i tertúlies d'amics i coneguts.

Però el càstig patern a què s'havia sotmès amb aquell particular epígraf, l'abandonà per cap d'any de 1926, immediatament després de l'aparició de *L'any que ve*, sigui perquè algú s'havia permès ironitzar sobre la postura excessivament vulnerable a certes escomeses que li suggeria el titular, sigui perquè amb *L'any que ve* a les llibreries i amb un parell d'anys d'arrossegar el pseudònim que, passada la sorpresa inicial, no era ja cap secret per a ningú, s'imposava fer foc nou i desar plegats peu i capçalera.

La secció aleshores s'anomenà *D'un dia a l'altre* i havia de donar amb regularitat els millors articles d'en Trabal, que, de fet, ja havien començat a la darrereria d'estiu de 1925, coincidint amb l'elaboració de *L'any que ve*. Aquí van aparèixer les columnes seriades de les *Històries sabadellenques*, els *Ressons de festa major*, les *Escenes de festeig entre promesos*, la majoria de *Notes per a una biografia*, gairebé tots els articles d'estirabot, breus i contundents, i, sobretot, hi féu aparició *La tècnica de la impopularitat*.

D'un dia a l'altre s'estroncà a primers de 1929 substituïda per *Notes i Comentaris*, quan, iniciada la diàspora barcelonina, la colla perdia presència a les pàgines d'un «Diari» que es deslitteraturitzava per moments, saturat d'articles sobre la indústria, el comerç i les finances.

Trabal fou l'únic de la colla que hi continuà escrivint amb

certa regularitat, si bé les seves col·laboracions havien perdut freqüència i eren d'un humor cada cop més decandit. Amb l'aparició de *L'home que es va perdre* semblava haver emprès definitivament un camí de més volada que, amb perseverant tenacitat, li havia de valer la consecució del Premi Crexells, el 1936.

II L'HUMOR

A. L'OBVIETAT

La sorpresa que suscità l'aparició de *L'any que ve* venia duplicada per l'aval insòlit dels mots introductoris de Carner, que la majoria de crítics, desconcertats o decebuts, no van tenir altre remei que interpretar com una sensacional rifada. Tanmateix, a seixanta anys de distància, el pròleg de Carner és encara l'anàlisi més lúcida que mai no s'hagi escrit sobre aquell primerenc humor treballat.

Carner, que saludava la colla com la «Confraria de l'Humor Suprasensible», detectava a les pàgines de *L'any que ve* el que sintèticament anomenava un «Humor Indeliberat, Difós, Secret, dins l'Automatisme Tradicional de les Paraules Òbvies», que ell mateix abreujava: H.I.D.S. dins l'A.T. de les P.O., i li atribuïa il·lustres predecessors autòctons com Robert Robert, Francesc Pujols i, sobretot, Xavier Nogués, els quals, conreadors d'un humor de propòsit divers que incidia sobre els defectes col·lectius dels catalans, van saber copsar la tara de la nostra obvietat.

En aquest context, l'originalitat que Carner remarcava d'en Trabal residia, d'una banda, en una sensibilitat perceptiva (H.I.D.S.) que destriava del microcosmos català la component òbvia, l'aïllava i la servia en estat pur, sense adob ni additament; i, d'altra banda, en la insinuació de l'aparellament secret entre col·loqui popular i automatisme psíquic (A.T. de les P.O.).

Al marge d'altres consideracions carnerianes sobre l'humor de *L'any que ve*, aquests dos elements originals destacats del pròleg són també imprescindibles per a apropar-nos a la

majoria de textos humorístics d'en Trabal apareguts al «Diari»; sobretot perquè, fills d'aquells dos trets inicials, la provocació i l'absurd esdevindrien el distintiu més notori del discurs trabalià. Així, si l'aïllament pur de l'obvietat havia de produir l'efecte d'una provocació espontània, l'automatisme del verb col·loquial enfilava la drecera de l'absurd.

Però aquests trets peculiars i tan sovint indestriables —que no eren sinó el resultat de percebre ultraselectivament una determinada manifestació de la parla popular—, amb la diversificació del pretext narratiu, Trabal els instrumentalitzava convertint-los en mecanismes deliberats i arbitraris del procés creador.

B. LA TÈCNICA DE LA IMPOPULARITAT

Tanmateix, el suport de la premsa diària a què es lliurà fora de *L'any que ve*, tenia també les pròpies servituds que Trabal tractava de pal·liar, en part, amb la dosificació dels textos humorístics, el gruix dels quals al capdavant no va arribar a constituir sinó una fracció mínima de la seva obra periodística, i, en part, amb un seguit de seriacions, aplegades sota subtítols específics, amb els quals esbossava blocs d'articles dotats de certa autonomia, si bé sovint força intercanviables.

De totes aquestes sèries perfilades, la recollida sota l'epígraf de *La tècnica de la impopularitat* va ser, encara que tardanament, l'única amb propòsits paradigmàtics i vindicatius de la seva peculiar praxi humorística; així, tot i que no pretenia dreçar-se en exposició doctrinària, la darrera mostra que hi aparegué (DdS., 2.480, 15.VI.1928) havia de constituir la descripció confessa d'un mecanisme que tenia una decisiva retirada a l'escriptura automàtica, a cavall, però, d'una irresistible inclinació

congènita al deport provocatiu. Encara un article espars (*Saber amb què es compta*, DdS., 2.094, 4.II.1927) acabaria d'arrodonir la identificació d'aquesta tècnica amb el joc de les provocacions, singularitzat sota la divisa de *l'art de crear-se enemics*.

Al marge d'aquests entretocs teòrics, els textos publicats a recer de la «tècnica» —no gaires més que no es poguessin comptar amb els dits d'una mà— eren expeditivament il·lustratius del ressort amb què Trabal s'aplicà més assíduament a l'exercici de la provocació; no era d'altre que l'estirabot, més o menys detonant, sempre assenyadament dosificat.

C. L'ESTIRABOT

La pràctica de l'estirabot era, però, molt anterior a qualsevol vel·leïtat exemplifical i, fins i tot, havia precedit de poc, bé que eventualment, l'aparició de *L'any que ve*.

L'estirabot com a ressort desencadenant de la provocació, a part de constituir una instrumentalització arbitrària i deliberada dels trets inicialment aïllats del col·loqui popular, s'havia de caracteritzar essencialment per un procés de descontextualització.

A diferència de *L'any que ve*, que comptava amb el suport d'un context gràfic, ara, el que podríem anomenar estirabot pur tendia a perdre tota connotació escènica i gestual, de manera que el resultat hauria estat molt més detonant encara si no fos que el traç desmanegat, a posta maldestrament infantilitzant dels ninots de *L'any que ve*, venia a ser un revulsiu de propina, la transmissió visual del qual no havia de fer sinó accelerar-ne l'impacte i condicionar la predisposició de l'espectador que s'encarava a la llegenda.

Molt més sovint, l'estirabot era el desenllaç d'un discurs de caire netament narratiu o col·loquial.

Es valia aleshores d'un tipus de descontextualització que venia donada per l'ús indiscriminat de sobreentesos, un seguit de mots i locucions que no tenen sentit per ells mateixos si no és el que cada vegada els dona el context a què al·ludeixen. Evidentment, aquest context no apareixia per enlloc i el lector, que no estava en el secret, quedava automàticament exclòs del definitiu entrellat de la història. Altrament, el mateix títol de *L'any que ve* o el *D'un dia a l'altre* que encapçalava les col·laboracions al «Diari», mancats d'una referència temporal específica, entraven també en el joc d'escartimar el context i adquirien un deliberat matís d'imminència permanent, d'acompliment inassolible.

Però la manipulació del context havia de passar encara per l'aparellament forçat entre una determinada escenografia i un registre de la parla, incompatibles segons els canons convencionals de la realitat col·loquial. Es tractava d'una suplantació de context o, invertint els termes, d'una inadequació de nivell de llenguatge, d'efectes detonants a discreció.

Finalment, l'estirabot com a desenllaç es produïa per tergiversació del mateix pretext narratiu.

Si en encetar el fil d'una història s'obrien unes expectatives d'excepcionalitat que havien de legitimar la raó narrativa, Trabal responia a aquesta expectació desvetllada amb la manipulació del desenllaç a què es fiava la singularitat de la narració. Era aleshores que recorria al final obvi, comú, d'una exasperant literalitat quotidiana; a vegades, encara precedit d'un discurs entretallat d'admonicions suspectament premonitòries, que no feien sinó dilatar el ressò provocatiu del desenllaç. Obvietats a banda, les expectatives d'excepcionalitat podien ser dràsticament eliminades per l'escapçament del discurs, que resolvia, segons l'avinentesa, per la via de l'absurd o amb la sortida arbitrària, vestida de desconeixença, d'indecisió, d'amnèsia o d'extinció espontània.

En darrer terme, l'estirabot perdia detonància en convertir-se en un seguit de manipulacions a la menuda, diluïdes de cap a cap del discurs, que distorsionaven la realitat sensible i estrafeien tot l'arsenal popular de la parla col·loquial.

D. EL DISCURS

Amb la diversificació del pretext narratiu i al marge dels assaigs descontextualitzadors, Trabal empenia un tipus d'article de caient netament col·loquial, al costat d'un altre de fil més narratiu o anecdòtic.

El discurs col·loquial s'havia de caracteritzar, sobretot, perquè la parla adquiria ara el suport del gest i de la situació, a través d'unes mínimes connotacions contextuais, sovint a penes esbossades, d'un extraordinari rendiment narratiu.

Així, recorria de cap a cap l'escenografia més característica del col·loqui popular, des de la conversa de carrer més quotidiana, a peu pla, entre amics aturats a la vorera, o al vespre, asseguts al portal, prenent la fresca entre veïns, fins a la xerradeta de balcó a balcó, a la botiga, o els parlaments amb les visites, la mestressa i la minyona, les escenes de ball o de promesos.

El gest també acostumava a ser marcat per ràpides llepisades, a voltes és el gest secret o instintiu que acota tota una escena. I encara entre la parla i el gest caldria considerar la suggerent puntuació de la gestualitat, sobretot la que recull la plàstica gamma dels silencis.

La parla, indubtablement, era l'eix vertebrador de tot aquest discurs col·loquial i l'objecte de les manipulacions. Ara, l'aïllament de trets i mecanismes propis del verb popular i la instrumentalització arbitrària d'aquests elements dins el discurs eren ja un tot indestriable. La percepció ultraselec-

tiva ampliava l'objectiu més enllà de l'obvietat; així, n'explorava el territori fronterer, de la banalitat a la fotesa, la convenció o la xaronada, de la familiaritat sense matisos a certa franquesa barroera. Però, sobretot, enfilava un ordre de diàleg —a la pràctica, un monòleg amb interpellacions tot just insinuades— que no era sinó un devessall automàtic de locucions, exclamacions, llocs comuns i frases fetes, recurrents i intercanviables; és a dir, la parla com a pretext purament expansiu, fisiològic, que pot assolir cotes elevades d'irracionalitat i d'absurd. Encara el final sobtat d'algun d'aquests diàlegs, desviat cap a un punt d'atenció del tràfec quotidià —la típica xerrameca de qui té el cap en una altra banda—, acaba de posar de manifest l'automatisme psíquic amb què es produeix una manifestació força corrent del col·loqui popular. Aquesta és, en tot cas, una de les troballes més originals de l'humor treballat.

Quant al tipus de discurs de caient més narratiu, Trabal hi abocava tot aquell seguit de mecanismes distorsionadors de la realitat tangible. Amb l'expressió mecanicista de la percepció sensorial i la descripció humanitzada de l'inanimat vorejava el grotesc i l'absurd; creava la paradoxa impossible o el disbarat metafòric i saltava sense contemplacions per damunt la versemblança, quan no intercanviava els suports pactats de la ficció i la realitat. Estrafeia, d'altra banda, tot el repertori tradicional de la parla popular; locucions, frases fetes, dites, acudits i, fins i tot, endevinalles eren objecte de mudes sorprenents que podien desembocar entre la sortida hilarant i l'estirabot provocatiu. Altrament, els que tiraven més cap al vessant anecdòtic, malgrat ser d'un humor més convencional, demostraven una espontaneïtat i una vivesa que, al capdavant, havien de traduir la vèrbola loquaç i ocurrent d'en Trabal i l'envejable facilitat amb què l'acoblava al discurs escrit.